

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת תזריע מצורע תשפ"א

(שנה ה', גליון 190)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:27	19:47	18:33	ירושלים:
20:24	19:50	18:49	תל אביב:
20:27	19:50	18:40	חיפה:
20:26	19:49	18:50	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

פרשת תזריע מצורע התשפ"א

"מעלת הדיבור וכבוד הזולת"

א. "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר. זֹאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצַרֵּעַ בַּיּוֹם טְהַרְתּוּ, וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן" (ויקרא, יד', א' - ב').

ב. בפסוקי התורה לא נתבאר לנו הדבר, מדוע מביא הקב"ה על האדם נגעים בגופו,

ברם, במסכת ערכין (טז' ע"א), גילו לנו בזה רבותינו ז"ל:

"א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן, על שבעה דברים נגעים באין,

על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין".

והנה, בהטעם הראשון שנתבאר שם "**על לשון הרע**", האריך רבינו ה"חפץ חיים" זיע"א, בספרו "חפץ חיים",

וכתב שם, שבחטא זה - יש טו' לאוין:

'לא תִלְדָּךְ רֶכֶל בְּעַמִּידִי'¹, 'לא תִשָּׂא שְׁמַע שְׁוֹא'², 'הִשְׁמַר בְּנִגְעַת הַצָּרְעַת לְשֹׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹתִי'³, 'וְלִפְנֵי עֹזֵר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁלִי'⁴, 'הִשְׁמַר לְךָ פִּי וְתִשְׁפַח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ'⁵, 'וְלֹא תִחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי'⁶, 'לא תִשָּׂנֵא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ'⁷, 'לא תִקַּם וְלֹא תִטְרֹף'⁸

¹ ויקרא, יט' - טז'.

² שמות, כג' - א'.

³ דברים, כד' - ח'.

⁴ ויקרא, יט' - ד'.

⁵ דברים, ח' - יא'.

⁶ ויקרא, כב' - לב'.

⁷ ויקרא, יט' - יז'.

, 'לא יקום עד אָחד בְּאִישׁ לְכָל עֹן וּלְכָל חַטָּאתִי' ⁹, 'לא תהיה אחרי רבים לרעת' ¹⁰,
'ולא יהיה כקרח וכעדתו' ¹¹, 'ולא תונו איש את עמיתו' ¹², 'ולא תשא עליו חטא'
¹³, 'כל אלמנה ויתום לא תענוני' ¹⁴, 'ולא תחניפו את הארץ' ¹⁵, 'לא תקלל חרש' ¹⁶

וכמו כן, יד' מצוות עשה :

'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרְגֵם בְּדֶרְדְּךָ' ¹⁷, 'ואהבת לרעך כמוך' ¹⁸, 'בצדק
תשפט עמיתך' ¹⁹, 'גר ותושב וחי עמך' ²⁰, 'הוכם תוכים את עמיתך' ²¹, 'ובו תדבק'
²², 'ומקדשי תיראו' ²³, 'והדרת פני זקן' ²⁴, 'וקדשתו' ²⁵, 'כפד את אביך ואת

⁸ ויקרא, יט' - יח'.

⁹ דברים, יט' - טו'.

¹⁰ שמות, כג' - ב'.

¹¹ במדבר, יז' - ה'.

¹² ויקרא, כה' יז'.

¹³ ויקרא, יט' - יז'.

¹⁴ שמות, כב' - כא'.

¹⁵ במדבר, לה' - לג'.

¹⁶ ויקרא, יט' - יד'.

¹⁷ דברים, כד' - טו'.

¹⁸ ויקרא, יט' - יח'.

¹⁹ ויקרא, יט' - טו'.

²⁰ ויקרא, כה' - לה'.

²¹ ויקרא, יט' - יז'.

²² דברים, י' - כ'.

²³ ויקרא, יט' - ל'.

²⁴ ויקרא, יט' - לב'.

²⁵ ויקרא, כא' - ח'.

אָמְדִי²⁶, 'אֶת ה' אֶלְהִיךָ תִירָא'²⁷, מִצְוֹת לִימוּד תּוֹרָה, 'מִדְבַר שֶׁקָר תִּרְחֶק'²⁸,
'וְהִלַכְתָּ בְדַרְכָיו'²⁹.

ו-ד' ארורין:

'אָרוֹר מִכָּה רַעְהוּ בִסְתֵר'³⁰, 'אָרוֹר מִשְׁגָּה עוֹר בְּדַרְדֵי'³¹, 'אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת
דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, לַעֲשׂוֹת אוֹתָם'³², 'אָרוֹר מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ'³³.

ובספר "שמירת הלשון" (שער הזכירה, פרק א'), האריך רבינו ה"חפץ חיים"
זיע"א, מדוע החמירה התורה כל כך בעוון זה, וז"ל:

"וְנִרְאָה לְבָאֵר זֶה בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ ...

דְּהִנָּה אֵינָא בִירוּשְׁלָמִי פְּרָק א' דְּפִאָה הִלְכָה א', דְּכָשִׁם שֶׁשָׂכַר תִּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁקוֹל
כְּנָגֵד כָּל הַמִּצְוֹת, כֵּן עָנְשׁוּ שָׁל לְשׁוֹן הָרַע שֶׁקוֹל כְּנָגֵד כָּל הָעֲוֹנוֹת ...

נִמְצָא תִלְמוּד תּוֹרָה גְּדוּלָה שֶׁבְּכָל הַמִּצְוֹת, וְכִנְגְדוּ לְשׁוֹן הָרַע חֲמוּר שֶׁבְּכָל הָעֲוֹנוֹת.

וְהִטְעַם לָזֶה נִרְאָה בְּפִשְׁטוּת, דְּכִמוּ שֶׁבְּעִנְיַי הִיסוּדוֹת שֶׁהִטְבִּיעַ ה' יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם.
דְּהִינּוּ, אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, עֶפֶר,

הִיסוּד הַרוּחָנִי הוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר חֲזָק מֵהִיסוּד הַגִּשְׁמִי, עַד שֶׁכִּמְעַט אֵין נִחְשָׁב אֶצְלוֹ
הַגִּשְׁמִי לְמֵאוּמָה,

כִּמוּ שֶׁאֵין רוֹאִין בְּחוּשׁ שֶׁבְּהִתְגַּבֵּר הָאֵשׁ עַל דְּבַר הַגִּשְׁמִי מְכַלְהוּ,

²⁶ שמות, כ' - יא'.

²⁷ דברים, ו' - יג'.

²⁸ שמות, כג' - ז'.

²⁹ דברים, כח' - ט'.

³⁰ דברים, כז' - כד'.

³¹ דברים, כז' - יח'.

³² דברים, כז' - כו'.

³³ דברים, כז' - טז'.

וכן בהתגבר יסוד הרוח הוא יכול לפרק הרים ולשבר סלעים, כמו שאמר הכתוב³⁴ , 'וְרוּחַ גְּדוּלָה וְחֶזֶק, מִפָּרֶק הָרִים וּמִשֹּׁבַר סָלְעִים'.

כן הדבר בעניינים העליונים, כמו ציצית ולולב ושופר וכל המצות, אף שעל ידם פועל גם כן תקונים גדולים בעולמות העליונים, ועל ידם גם כן נתקדש האדם לה', כמו שכתוב³⁵ , 'וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם',

אף על פי כן אין שום השתוות בינם לבין למוז התורה,

כמו דאיתא בירושלמי פרק א' דפאה, שכל המצות אינם שוות לדבר אחד מן התורה.

והטעם, כי כל המצות הם מצטרפות אל הגשם, כמו מצות ציצית, אי אפשר לקיים, אלא על ידי לבישת בגד שהוא גשמי, וכן סכה ולולב וכהאי גוונא כל המצות,

לא כן למוז התורה, שענינו תלוי בכח הדבור שהוא כח פשוט רוחני בלבד, ולכך פעלתו שפועל למעלה נורא עד מאד.

ועל כן קדשת תלמוד תורה הוא כנגד כלם.

וכן הדבר להפכו בענין קלקול, כי בכל האיברים שהוא עושה בהן עונות, מחמת שהן גשמיים, אין קלקולו למעלה גדול כל כך,

לא כן בעון לשון הרע ורכילות, שפועל פעלתו על ידי כח רוחני בלבד, קלקולו למעלה בעולמות העליונים הוא חזק ונורא עד מאד -

ולכך ענישו גם כן הוא כנגד כלם."

ג. וכבר מצינו בזה, מה שהובא במדרש (ויקרא רבה, פרשה טז, ב') :

"מעשה ברוכל אחד, שהיה מחזיר בעירות שהיו סמוכות לצפורי, והיה מכריז ואומר,

מאן בעי למזבן סם חיים,

³⁴ מלכים א', יט' - יא'.

³⁵ במדבר, טו' - מ'.

אודקין עליה.

רבי ינאי הוה קתיב ופשיט בתורקליניה - שפיעה דמכריז מאן בעי סם חיים,

אמר ליה, תא סק להקא זבין לי,

אמר ליה, לאו אנת צריד ליה, ולא דכוותך.

אטרח עליה, סליק לגביה,

הוציא לו ספר תהלים, הראה לו פסוק - 'מי האיש החפץ חיים'. מה קתיב בתריה

³⁶ 'נצר לשונך מרע ... סור מרע ועשה טוב'.

ומצינו בזה במדרש הנ"ל:

"אמר רבי ינאי, אף שלמה מכריז ואומר ³⁷, 'שמר פיו ולשונו, שמר מצרות נפשו',

אמר רבי ינאי, כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט,

עד שבא רובל זה והודיעו -

'מי האיש החפץ חיים',

לפיכך, משה מזהיר את ישראל, ואומר להם, 'זאת תהיה תורת המצרע' -

תורת המוציא שם רע".

ובגמרא (עבודה זרה, יט' ע"ב) הובא מעשה זה בצורה אחרת, וכדלהלן:

"מכריז רבי אלכסנדר, מאן בעי חיי - מאן בעי חיי,

כנוף ואתו כולי עלמא לגביה, אמרי ליה, הב לן חיי,

אמר להו, 'מי האיש החפץ חיים ... נצר לשונך מרע' וגו' ...

שמא יאמר אדם, נצרת לשוני מרע, ושפתי מדבר מרמה, [אלך] ואתגרה בשינה.

תלמוד לומר, 'סור מרע ועשה טוב' -

אין 'טוב' אלא תורה,

³⁶ תהילים, לד', יד' - טו'.

³⁷ משלי, כא' - כג'.

שנאמר ³⁸, 'כי לקח טוב נתתי לכם, תורתני אל תעזבוני'.

- ד. הנה, במעשה שמצינו במדרש, יש לעמוד בכמה התבוננויות, וכדלהלן:
- א. מה אכפת לנו אם אותו שהיה מחזר על הפתחים, רוכל או שהיה חנווני,
- ב. שהלשון "מחזר", משמע - מחזר לאחוריו, ועל כן היה צריך לומר "מסבב",
- ג. מה אכפת לנו שהיו העיירות סמוכות לציפורי,
- ד. מדוע אצל הרוכל, לא בקשו השומעים לקנות ממנו כלום, ובמעשה דר' אלכסנדרי כולם באו,
- ה. מה הנפק"מ, במה שהודיענו המדרש שהיה ר' ינאי יושב בטרקלינו,
- ו. מה הנפק"מ, במה שהראה הרוכל לר' ינאי ספר תהילים - מכורד,
- ז. מדוע הוצרך ר' ינאי להביא ראיה מדברי שלמה הע"ה, בפסוק "שומר פיו" וכו',
- ח. ממה התפעל ר' ינאי בדרש הפסוק, הרי אפי' תינקות של בית רבן יודעים לפרשו.
- ובמעשה שמצינו בגמרא, יש לעיין:
- א. מדוע הכריז ר' אלכסנדרי "מאן בעי חיי", ודלא כהרוכל שהכריז "מאן בעי סם חיי",
- ב. מדוע הכריז ר' אלכסנדרי ב' פעמים "מאן בעי חיי", ודלא כהרוכל שהכריז רק פעם אחת.
- ה. וביאר בזה ה"כלי יקר", כדלהלן.
- דהנה, יעויין בדברי רבותינו ז"ל (ערכין, טו' ע"ב):
- "אמר רבי חמא בר' חנינא, מה תקנתו של מספרי לשון הרע,
- אם תלמיד חכם הוא, יעסוק בתורה,**

³⁸ משלי, ד' - ב'.

שנאמר ³⁹, 'מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים',

ואין 'לשון' אלא לשון הרע -

שנאמר ⁴⁰, 'חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנִים' ⁴¹,

ואין 'עץ' אלא תורה -

שנאמר ⁴², 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ',

ואם עם הארץ הוא, ישפיל דעתו -

שנאמר ⁴³, 'וְיִסְלַף בָּהּ שֶׁבַר בְּרוּחִי' ⁴⁴.

רבי אחא ברבי חנינא אומר, סיפר, אין לו תקנה, שכבר כרתו דוד ברוח הקדש,

שנאמר ⁴⁵, 'יִכָּרֵת ה' כָּל שִׁפְתֵי חֲלָקוֹת, לְשׁוֹן מְדַבֵּרֵת גְּדִלוֹת',

אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע -

אם תלמיד חכם הוא, יעסוק בתורה. ואם עם הארץ הוא, ישפיל דעתו".

ובביאור מחלוקתם, של רבי חמא בר' חנינא ורבי אחא ברבי חנינא, נראה לבאר כדלהלן:

רבי אחא ברבי חנינא סבר -

שכיוון שהוציא האדם שם רע, ודיבר לשון הרע,

³⁹ משלי, טו' - ד'.

⁴⁰ ירמיה, ט' ז'.

⁴¹ "חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנִים, מִרְמֵה דְבַר בְּפִיו, שְׁלוֹם אֶת רֵעֵהוּ יִדְבֵר, וּבִקְרָבוֹ יִשִּׁים אָרְבוֹ".

⁴² משלי, ג' - יח'.

⁴³ משלי, טו' - ד'.

⁴⁴ יעויין מה שכתב שם רש"י, וז"ל:

"מי שסולף בה, וחפץ לסלקה שלא תהא בו עוד, ישבור רוחו".

⁴⁵ תהילים, יב' - ד'.

אם כן, כבר נתפשט אותו הרע בעולם, וכבר אין תקנה לאותו אדם שסיפרו עליו לשון הרע.

כיוון שגם אם ילך המספר, ויכחיש את דיבוריו, אין בכך כוח כלל ועיקר, כי דבריו נתפשטו כבר כאש בשדה קוצים.

באופן, שכשם שאין תקנה לזה שסיפרו עליו לשון הרע, שכן כבר נתפשטו הדברים,

כך אין תקנה לזה שסיפר, שכן כבר הוא לא יכול לבטל דבריו.

ברם, רבי חמא בר' חנינא סבר,

שמלשון הפסוק ⁴⁶, "מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים", מבואר, שישנה "רפואה",

ו"רפואה", נמצאת רק במקום שיש חולי,

ומשום כך, גם כאשר האדם מספר לשון הרע, יש לו תקנה.

ובמסכת כתובות (עז' ע"ב) מצינו:

"מכריז רבי יוחנן, הזהירו מזבובי של בעלי ראתן ⁴⁷,

רבי זירא, לא הוה יתיב בזיקיה ⁴⁸,

רבי אלעזר, לא עייל באהלiah ⁴⁹,

רבי אמי ורבי אסי, לא הוו אכלי מביעי דההיא מבואה ^{50 51},

⁴⁶ משלי, טו' - ד'.

⁴⁷ דהיינו:

שרבי יוחנן הכריז, שצריך להיזהר מהזבובים שנמצאים על חולי "ראתן", כיוון שהם מעבירים את החולי ממנו.

⁴⁸ דהיינו:

שרבי זירא, לא היה יושב מול הרוח הנושבת ממושבם של חולי ראתן, כדי שלא ידבק מהן.

⁴⁹ דהיינו:

שרבי אלעזר לא היה נכנס באהל של חולי ראתן, בכדי שלא ידבק מהם.

⁵⁰ דהיינו:

רבי יהושע בן לוי, מיכרך בהו ועסיק בתורה -

אמר, 'אֵילַת אֶהְבִּים וְיַעֲלֶת חֵן' ⁵² -

אם חן מעלה על לומדיה, אגוני לא מגנא ⁵³ ,

והקשה בזה רבינו ה"כלי יקר" זיע"א ⁵⁴ :

מפני מה ראה ר' יהושע בן לוי לסמוך על הנס בחינם.

וביאר בזה :

שהזבובים הנדבקים בבעלי ראתן, הם כינוי אל בעלי לשון הרע, העושים מעשה זבוב, שדרכו להידבק אל כל המקומות המזוהמים והמטונפים שבגוף,

וכך הם בעלי הלשון הרע, שבשעה שהם רואים אדם מלא וגדוש בחכמה וביראה, הם אינם מספרים את מעלתו, אלא, רק את מומיו, ושם הם נדבקים.

ולפיכך, היה נדבק בהם רבי יהושע בן לוי,

מחמת שסבר, שגם לאחר שדיבר האדם לשון הרע, יש רפואה למכתו,

וזה על ידי לימוד תורה, וכסברת רבי חמא.

והוא הדין לעניינינו :

שבמעשה המבואר אצל רבי אלכסנדר ⁵⁵ , סבר רבי אלכסנדר, שלאחר שסיפר

האדם לשון הרע - אין רפואה למכתו,

שרבי אמי ורבי אסי, לא היו אוכלים מביצי אותו מבוי שגרים בו חולי ראתן.

⁵¹ יעויין מה שכתבו בזה תלמידי רבינו יונה:

שאפילו מהביצים שיש להן קליפה לא היו אוכלים, וכל שכן משאר המאכלים.

⁵² משלי, ה' - ט'.

⁵³ דהיינו:

שרבי יהושע בן לוי, היה מתחבר עמהם, ועוסק בתורה,

משום, שאמר, שאם התורה מעלה "חן" על לומדיה, כל שכן שהיא מגינה עליהם.

⁵⁴ בפרשתן, (ויקרא, יד', א' - ב').

ומשום כך, היה רבי אלכסנדר הולך ומכריז את הכרזתו, רק אצל אותם כיתות שטרם סיפרו לשון הרע, והיה מלמדם היאך ינהגו בכדי שלא יבואו לידי לשון הרע,

והיה מכריז להם "מאן בעי חיי - מאן בעי חיי".

ולפיכך, לא הזכיר לשון "סס", וגם לא הזכיר עניין "מכירה וקניה",

משום שרק האדם שֶׁנֶחְלָה, זקוק הוא ל"סס רפואה", ורק אז מוכר לו הרופא את "רפואתו",

אך בעודו "בריא", אין הרופא נוטל שכר בעבור מה שמלמדו לשמור על בריאותו.

ומה שהכריז רבי אלכסנדר פעמיים, "מאן בעי חיי - מאן בעי חיי",

מכיוון, שעל ידי שיתעסק האדם בלימוד תורה, הוא יוכל למנוע את החולי גם מעצמו וגם ממי שסיפר עליו.

ומטעם זה, באו כולם אל רבי אלכסנדר,

שכן, הם רצו לשמוע היאך הם לא יגיעו לידי זה החולי.

ברם, במעשה המובא במדרש⁵⁶ באותו רוכל, מדובר במי שכבר סיפר ונפל בחולי של לשון הרע,

ואותו רוכל, ידע את הדברים ממה שקרה עמו,

כי רוכל, הוא מי שמספר דברים מאחד לשני⁵⁷.

ולאחר שהוא נפל בחטא, הוא נתן אל ליבו לשוב בתשובה,

⁵⁵ במסכת עבודה זרה, הנ"ל.

⁵⁶ הנ"ל.

⁵⁷ על הפסוק בפרשת קדושים (ויקרא, יט' - טז):

"לא תלך רכיל בעמך, לא תעמד על דם רעך אני יהוה",

כתב רש"י, וז"ל:

"אני אומר, על שם שכל משלחי מדנים ומספרי לשון הרע ... נקראים הולכי רכיל, הולכי רגילה".

ומשכך, הוא מצא בדברי רבותינו ז"ל - שישנה רפואה לתלמיד חכם על ידי עסק התורה, ורפואה לעם הארץ - על ידי שישפיל עצמו⁵⁸,
וכאשר הוא ראה, שתרופות ורפואות אלו הועילו לו -
הוא היה מסבב והולך, בכל אותם העיירות שהיו נגועים בעוון לשון הרע -
בכדי שהם לא יצטרכו להגיע לידי צרעת, וממילא, לידי הקרבת ציפורים העושים מעשה פטיט⁵⁹,
וזה מה שנאמר במדרש "עיירות הסמוכות לציפורי", היינו - עיירות שאנשיהם כבר היו סמוכים וקרובים לידי הקרבת ציפורים.
ולפיכך, הוא היה מכריז ואומר - "מי רוצה לקנות סם חיים",
כיוון שאותם אנשים היו "חולים", הזקוקים ל"סם" לרפואתם.
ומאותו הטעם, הכריז הרוכל את הכרזתו "רק" פעם אחת,
כי הגם שיש רפואה למספר, מכל מקום, לזה שסיפרו עליו שוב אין תקנה.
ומשום כך, הסתכלו עליו כולם ולא באו אליו, שכן, הם כבר היו נגועים בחולי זה,
וכאשר הגיע אליהם הרוכל, הם זלזלו בו, באומרם, "אמש היית בעצמך 'רוכל',
ואם כן, קשוט עצמך תחילה".

⁵⁸ על הפסוק בפרשת מצורע (ויקרא, יד' - ד'):

"וְצִוָּה הַכֹּהֵן, וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת, וְעֵץ אֲרָז וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְאַזְבֵּי,"
כתב רש"י, ז"ל:

" וְעֵץ אֲרָז' - לפי שהנגעים באין על גסות הרוח,

'ושני תולעת ואזב' - מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו, כתולעת וכאזב".

⁵⁹ על הפסוק בפרשת מצורע (ויקרא, יד' - ד'):

"וְצִוָּה הַכֹּהֵן, וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת, וְעֵץ אֲרָז וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְאַזְבֵּי,"
כתב רש"י, ז"ל:

"לפי שהנגעים באין על לשון הרע, שהוא מעשה פטופטי דברים,

לפיכך, הזקו לטהרתו צפרים, שמפטפין תמיד בצפצוף קול".

והנה, רבי ינאי, שסבר כרבי אבא, וכרבי אלכסנדר - שלמספר לשון הרע אין רפואה למכתו,

התרחק מאותם האנשים הנגועים בעוון זה, וישב בביתו לבדו, ועסק בתורה,

וכאשר הוא שמע את דברי הרוכל, שמכריז ואומר שיש רפואה למספר -

קרא לו, ושאלו, מניין לך זאת.

ואז הראהו אותו רוכל ספר תהילים הנמצא בקרן זוית, אשר שום בריה לא דורשת את פסוקיה,

וכאשר הבין רבי ינאי, שלמספר לשון הרע יש רפואה למכתו, דרש את הפסוק "שִׁמְרֵם פִּי וּלְשׁוֹנוֹ" -

שכן, לאחר שכתב דוד הע"ה את עניין שמירת הלשון, בא בנו שלמה הע"ה, להורות לנו, שהנגוע בחטא זה, כאשר הוא ישמור את לשונו, אזי הוא ישמור מצרות נפשו,

והן הדברים שנתחדשו לו לרבי ינאי בפסוק זה.

1. במסכת יבמות (סב' ע"ב) למדנו:

"אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס,

וכלן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה.

והיה העולם שמם.

עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם -

רבי מאיר, ור' יהודה, ור' יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע,

והם הם העמידו תורה אותה שעה.

תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת.

אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין, כולם מתו מיתה רעה,

מאי היא - אמר רב נחמן, אסכרה."

והנה, במסכת מנחות (סח' ע"ב), מצינו תיאור לדבר "שלא נהגו כבוד זה לזה", כדלהלן.

דהנה, מצינו שם במשנה :

"העומר הָיָה מְתִיר בַּמִּדְיָנָה, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּמִּקְדָּשׁ.

אֵין מְבִיאִין מְנַחֹת וּבִכּוּרִים וּמְנַחַת בְּהֶמָּה, קֹדֶם לְעֹמֶר,

וְאִם הֵבִיא, פְּסוּל.

קֹדֶם לְשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, לֹא יָבִיא,

וְאִם הֵבִיא, כָּשֶׁר,"

וביאור המשנה, כך :

העומר - שהיה בא למחרת הפסח, היה מתיר במדינה - את החדש מחמשת מיני דגן,

ושתי הלחם במקדש - הבאים בעצרת, היו מתירים את החדש במקדש, להביא ממנו מנחות נסכים וביכורים,

ומכיוון, שגם היתר החדש למקדש, תלוי בקרבן העומר, אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר,

ואם הביא פסול.

קודם לשתי הלחם, לא יביא מן החדש,

ואם הביא מן החדש אחר העומר, וקודם לשתי הלחם, כשר.

והביאה שם הגמרא :

שנתקשה רבי טרפון, מפני מה אם הקדים חדש קודם לקרבן העומר, פסול, ואם הקדים חדש קודם לקרבן שתי הלחם, כשר.

והשיב לו יהודה בן נחמיה, מתלמידי רבי עקיבא :

שטעם הדבר, שאם הקדים חדש קודם לקרבן העומר, שפסול, הוא, מכיוון שעדיין לא הותר חדש אצל הדיוט,

ולפיכך, פסול הוא לגבוה.
ברם, כשהקדים חדש לקרבן שתי הלחם - שהוא כשר, טעם הדבר, הוא, מכיוון
שכבר הוקרב העומר,
ולפיכך מותר החדש אצל הדיוט.
וכאשר שמע רבי טרפון את תשובתו, שתק,
ומשכך, צהבו פניו של יהודה בן נחמיה.
אמר לו רבי עקיבא - יהודה יהודה, צהבו פניך שהשבת את זקן, תמהני, אם
תאריך ימים.
אמר רבי יהודה ברבי אלעאי, אותו הפרק שרבי עקיבא אמר לו כן, פרוס הפסח
היה,
כלומר, שתי שבתות קודם לפסח,
וכשעליתי לבית המקדש לעצרת, שאלתי אחריו - "יהודה בן נחמיה היכן הוא",
ואמרו לי, "נפטר והלך לו".
ומבואר אם כן, מהו עניינם של תלמידי ר' עקיבא:
ועניינם הוא, "צהבו פניו",
והיינו, שמחה לאיד.
ואפשר, שלפיכך קרה הדבר בין פסח לעצרת:
שכן, במצוות "ספירת העומר", אנו מראים את "חשיבותם" של הימים
הקדושים, על ידי שאנו "סופרים" אותם,
ובימים אלו, אנו מצווים לתקן ולהכשיר את מידותינו -
וכאשר אנו מתקנים בעצמינו את העניינים של "בין אדם לחבירו", אנו מראים
את "חשיבותם" של זולתינו, על ידי שאנו "סופרים" אותם.
ז. ואפשר, שזהו גם כן חטאו של בעל הלשון הרע, שכן בשעה שאין בו
"רגישות לזולת",

אזי, הוא מרשה לעצמו לדבר ולרכל עליו רע,

ואז "צהבו פניו",

ולפיכך, נסמכה פרשת מצורע לימי ספירת העומר, לומר לנו "תקנו עצמכם מזה החטא, וכשם שמייקרים אתם את הימים - וסופרים אתם אותם כאדם הסופר את מעותיו, כך תייקרו ו'תספרו' גם את האחר - ושוב אין אתם כאותם הזבובים המחפשים רע על חבריהם".

ח. וכאשר ניכנס לעומקם של דברים, נראה דבר נפלא ונשגב.

במשנה במסכת ערכין (פ"ג מ"ה) שנינו:

"במוציא שם רע להקל ולהחמיר. כיצד?

אחד שהוציא שם רע, על הגדולה שבכהנה ועל הקטנה שבשש"אל, נותן מאה סלע, נמצא, האומר בפיו, יתר מן העושה מעשה.

שכן מצינו, שלא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר, אלא, על לשון הרע,

שנאמר⁶⁰, 'וינסו אתי זה עשר פעמים, ולא שמעו בקולי'."

וכתב שם רש"י, וז"ל:

"נמצא האומר בפיו חמור' - דנותן מאה סלע,

והעושה מעשה דאונס בתולה, לא יהיב אלא חמישים".

ומבואר:

שעצם אמירת לשון הרע, חמורה הרבה יותר מעושה מעשה אונס,

והדבר תמוה עד למאוד.

וביאור העניין, יתבאר, על פי דברי רבינו ה"חפץ חיים" זיע"א, אשר הובאו בריש

מאמר זה:

דהנה, חלק הדיבור שבאדם, גדול הוא עד למאוד,

⁶⁰ במדבר, יד' - כב'.

ובחלק זה, יכול האדם לפעול לטוב ולמוטב,

לטוב, בחלק של דברי תורה,

ולמוטב, בחלק של לשון הרע.

ואם כן, הוא הדין בעניין זה,

מוציא שם רע על בתולת ישראל, משתמש הוא בכוח הדיבור שלו, בכוח הגדול ביותר ששייך בו -

ולפיכך, הקנס שקנסוהו חכמים, גדול הוא עד למאוד,

אומנם, האונס, אשר עושה את מעשיו בגופו -

היות ולא נעשה הדבר בכוח פיו, הקנס שלו קטן יותר.

והן הם דברי רבינו ה"כלי יקר" זיע"א, בעניין מצורע, וז"ל:

"כי לשון 'מצורע' - מוציא רע,

שמוציא כל רעתו הנסתרת בקרבו אל החוץ, לגלות רעתו בקהל".

ולפיכך:

נקרא חולי המצורע, בלשון "בעלי ראתן",

שכן, כל מה שענינו רואות - פיו מוציא.

ולפיכך, אמרה התורה (ויקרא, יג' - ג'):

"וּמִרְאֵה הַנֶּגַע עֵמֶק מְעוֹר בְּשָׂרוֹ, נִגַע צָרְעַת הוּא, וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטָמֵא אֹתוֹ",

שכן, נגע הצרעת "עמוק הוא" -

"וּבְעַל הַצָּרְעַת, מְגֵלָה בְּלִשׁוֹנוֹ אֶת מַעֲמָקֵי לְבוֹ".

ומפני כך, מתן תלמידיו של רבי עקיבא:

שכן, במה ש"צהבו פניו", ובמה "שלא נהגו כבוד זה לזה",

הם גילו את "מעמקי ליבם" -

"שאינם מרגישים את זולתם כלל ועיקר".

ט. וראיה לכל האמור, שתלמידי רבי עקיבא נפטרו מחמת ענייני מידות, ולא במגיפה "הבאה מאליה", הם מדברי רבינו המהרש"א⁶¹ :

" 'מפני שלא נהגו כבוד זה לזה' - ולא חש כל אחד מהם על כבוד תורה של חברו, דאין 'כבוד', אלא תורה⁶², ולכך, מתו במדה זו ...

ואמר, שמתו בין פסח לעצרת, להורות, שמתו בהשגחה, כי הוא הזמן, ממוצע לבריאות, וקרוב לרפואה, כדאמרינן בשבת⁶³, 'כל שקייני טבא, בין דיבחא לעצרתא'."

י. ממוצא הדברים למדנו, שגם למי שנפל בחטא הלשון, יש רפואה, רפואה, שנעשית על ידי "עסק התורה".

וכאשר נעשה זאת, בשילוב תיקון מידותינו, ותיקון כל העניינים של "בין אדם לחברו", אזי, נזכה להיות "אנשים שלמים ויראים", כרצונו יתברך מאיתנו. יתן ה' יתברך, ונזכה לכל האמור. אמן.

⁶¹ יבמות, סב' ע"ב, ב"חידושי אגדות".

⁶² יעוין מסכת אבות (פרק ו', משנה ג'):

"ואין 'כבוד', אלא תורה,

שנאמר (משלי, ג' - לה), 'כבוד חכמים ינחלו'."

⁶³ עח' ע"א.

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשל"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

משה חיון בן קוקה ז"ל •

דב לוסטרניק בן אביבה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחא ע"ה •

איילה בת נעמי ע"ה •